

Testament & overlijden

Ciska Sikkels-Spienburg

Testament & overlijden

Wat moet u regelen?

Consumentenbond

Dan weet je het.

3^e druk, februari 2011

Copyright 2011 © Consumentenbond, Den Haag
Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden
Inlichtingen Consumentenbond

Auteur: *Ciska Sikkels-Spienburg*

Verder werkten mee: *Anne Grooters (afdeling Onderzoek Consumentenbond), mr. Jaap van Straaten*

Eindredactie: *Georgie Dom*

Grafische verzorging: *Het vlakke land, Rotterdam*

Foto omslag: *Fotolia.com*

ISBN 978 90 5951 1668

NUR 740

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden. Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet)fouten of onvolledigheden.

De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Inhoud

Inleiding 9

1 Nalatenschapsplanning 11

- 1.1 Zorgen dat uw partner financieel verzorgd achterblijft 11
- 1.2 Zorgen dat uw vermogen bij uw kinderen terecht komt 12
- 1.3 Zorgen dat uw bezittingen zó worden verdeeld als u zelf wenst 12
- 1.4 Belastingbesparing 12
  - 1.4a Schenken (en belasting besparen) tijdens leven 12
  - 1.4b Vrijstelling voor de schenkbelasting 12
  - 1.4c Schenkingen aan uw kinderen 13
  - 1.4d Schenkingen aan een goed doel 14
  - 1.4e Combinatie 15

2 Wettelijk erfrecht 17

- 2.1 Wie erven van u? 17
- 2.2 Wettelijke verdeling 18
  - 2.2a Ongedaan maken 19
  - 2.2b Wettelijke rechten langstlevende 20
  - 2.2c Welke kinderen? 21
  - 2.2d Legitieme portie 22
  - 2.2e Wilsrechten 22
  - 2.2f Wettelijke verdeling en eigen onderneming 23

3 Testamentair erfrecht 24

- 3.1 Leve het testament... 24
  - 3.1a Samenwoners 25

- 3.1b Alleenstaanden en latrelaties 25
- 3.1c Kinderloos echtpaar 26
- 3.1d Ongedaan maken van de wettelijke verdeling 26
- 3.2 Nuttig om te weten 26
  - 3.2a Hoe maak ik mijn testament? 26
  - 3.2b Kosten testament 29
  - 3.2c Herroepen of wijzigen oude testaments 29
  - 3.2d Verwerpen van de nalatenschap 30
  - 3.2e Executeur 30
  - 3.2f Voorwaardelijke making 31
  - 3.2g Legaat toekennen 32
- 3.3 Testamentvormen 33
  - 3.3a Testament met ouderlijke boedelverdeling 33
  - 3.3b Testament met wettelijke verdeling als basis 34
  - 3.3c Vruchtgebruiktestament 37
  - 3.3d Tweetrapstestament 38
  - 3.3e Turbo- en superturbo-testament 41
  - 3.3f Keuzelegaatstestament 41
  - 3.3g Menutestament 42
  - 3.3h Goeddoeltestament 43
  - 3.3i Ondernemerstestament 44
  - 3.3j Voogdijtestament 44
- 3.4 Clausules 45
  - 3.4a Uitsluitingsclausule 46
  - 3.4b Inbengclausule 47
  - 3.4c Wilsrechtenclausule 48
  - 3.4d 30-dagenclausule 48
  - 3.4e 'Ik opa/oma'-clausule 49

- 3.4f Plaatsvervullingsclausule 50
  - 3.4g Ontervingsclausule 51
  - 3.4h Echtscheidingsclausule 52
  - 3.4i Bewindvoerdersclausule 53
  - 3.5 Het ideale testament? 53
- 4 Meer praktische zaken 55**
- 4.1 Persoonlijk memorandum 55
  - 4.2 Euthanasie 55
  - 4.3 Uitvaartverzekering 56
    - 4.3a Twee soorten 57
    - 4.3b Premie 57
    - 4.3c Natura-uitvaartverzekeringen 57
    - 4.3d Sommenverzekeringen 59
    - 4.3e Andere belangrijke punten uitvaartverzekeringen 59
    - 4.3f De keus 61
    - 4.3g Uitvaartverzekering en de fiscus 63
- 5 Direct na een overlijden 65**
- 5.1 Aangifte van het overlijden 65
    - 5.1a Akte van overlijden 65
  - 5.2 Regels rondom de uitvaart 66
  - 5.3 Contact met de uitvaartondernemer 67
  - 5.4 Donorregister 69
  - 5.5 Wensen van de overledene 70
    - 5.5a Testament of codicil 70
    - 5.5b Terbeschikkingstelling 71
- 6 De uitvaart 72**
- 6.1 Afspraken met de uitvaartondernemer 72
  - 6.2 Standaard of anders? 73
  - 6.3 Verzorging en opbaring 74
  - 6.4 Grafkisten 74
  - 6.5 Kennisgeving van overlijden 75
    - 6.5a Drukwerk 75
    - 6.5b Rouwadvertentie 76
  - 6.6 Vervoer en rouwstoet 76
  - 6.7 Bloemen 76
  - 6.8 Afscheidsbijeenkomst 77
    - 6.8a Muziek 78
    - 6.8b Beeld- en/of geluidsopnamen 78
    - 6.8c Condoleanceregister 79
    - 6.8d Een herinnering op papier 79
    - 6.8e Enkele praktische punten 80
  - 6.9 Kosten 80
  - 6.10 Begrafenis 82
    - 6.10a Algemeen graf 83
    - 6.10b Eigen graf 84
    - 6.10c De grafsteen 86
    - 6.10d Bovengronds begraven of bijzetten 87
  - 6.11 Crematie 88
    - 6.11a Asbestemming 88
  - 6.12 Samenkomst na de uitvaart 90
  - 6.13 Uitvaarten bij verschillende godsdiensten en levensovertuigingen 90
  - 6.14 Nieuwe ontwikkelingen 90
    - 6.14a Cryomatie 91
    - 6.14b Alkalische hydrolyse 91
    - 6.14c Online 91
  - 6.15 Afwikkeling van de uitvaart 92
    - 6.15a Klacht over de uitvaartondernemer 92
    - 6.15b Klacht over de uitvaartverzekering 95
    - 6.15c Kosten van de uitvaart hoger dan de financiële middelen? 96
- 7 Administratieve afwikkeling van een overlijden 98**
- 7.1 Verklaring van erfrecht 98

- 7.2 Welke instanties moeten worden geïnformeerd? 99
  - 7.3 Bankrekeningen en creditcards 99
    - 7.3a Bankrekening op naam van de overledene 100
    - 7.3b En/of-rekening 101
    - 7.3c Creditcard 101
    - 7.3d Spaar- en effectenrekeningen 102
    - 7.3e Bankkluis 102
  - 7.4 Kredietinstellingen 102
    - 7.4a Hypothecaire schuld 103
  - 7.5 Werkgever 103
  - 7.6 Uitkeringsinstanties 103
    - 7.6a AOW 104
    - 7.6b NW 104
    - 7.6c WWB 105
  - 7.7 Pensioenfonds of pensioenverzekeringsmaatschappij 106
  - 7.8 Verzekeringen 107
    - 7.8a Schadeverzekeringen 107
    - 7.8b Levensverzekeringen 108
  - 7.9 De huurwoning 108
    - 7.9a Huurtoeslag 109
    - 7.9b Lokale heffingen 110
  - 7.10 Auto 111
    - 7.10a Kenteken en motorrijtuigenbelasting 111
    - 7.10b Autoverzekering 112
  - 7.11 Abonnementen en lidmaatschappen 112
  - 7.12 Post 112
  - 7.13 Huis leeg 113
  - 7.14 Voogdij kinderen 113
- 8 Afwikkeling van de nalatenschap 114**
- 8.1 Waaruit bestaat de nalatenschap? 114
  - 8.2 Verdeling van de nalatenschap 114
  - 8.3 Erfbelasting 115
    - 8.3a Indienen van de aangifte erfbelasting 115
    - 8.3b Waarde van de nalatenschap voor de erfbelasting 116
    - 8.3c Vrijstellingen erfbelasting 116
    - 8.3d Tarief erfbelasting 117
    - 8.3e Afhandeling aangifte erfbelasting 119
  - 8.4 Afwikkeling inkomstenbelasting van de overledene 119
  - 8.5 Bezwaar, beroep en andere zaken 120
    - 8.5a Bezwaar en beroep 120
    - 8.5b Proceskostenvergoeding 121
    - 8.5c Uitstel van betaling 122
    - 8.5d Kwijtschelding 122
    - 8.5e Ambtshalve vermindering aanslag 123
    - 8.5f Rente 123
    - 8.5g Hardheidsclausule 123
    - 8.5h Commissie voor de Verzoekschriften 124
    - 8.5i Nationale Ombudsman 124
  - 8.6 Enkele andere fiscale gevolgen 125
    - 8.6a Fiscaal partnerschap 125
    - 8.6b Kapitaalverzekering eigen woning (KEW) 125
    - 8.6c Teruggave (inkomsten) belasting 125
- Bijlagen 127**
- 1 Voorbeeld van een codicil 127
  - 2 Voorbeeld van een persoonlijk memorandum 128
- Adressen 134**
- Register 137**

Inleiding

In de volgende pagina's staat overlijden centraal: een onderwerp waar mensen niet graag bij stil staan. Toch is het nuttig dit boek eens ter hand te nemen. Want wat moet er allemaal worden geregeld, onmiddellijk nadat iemand is overleden? En welke zaken kunt u op iets langere termijn regelen? Hoe gaat het met uw nalatenschap als u zelf niets heeft geregeld en welke zaken kunt u regelen in een testament? Welke mogelijkheden zijn er zoal bij een begrafenis of crematie?

Wij maken u in dit boek wegwijs in de belangrijkste administratieve en financiële zaken rondom het overlijden. De emotionele kant laten we buiten beschouwing. Daarvoor kunt u onder meer terecht bij de Landelijke Stichting Rouwbegeleiding (zie Adressen) of op www.verliesverwerken.nl.

Hoofdstuk 1 gaat over nalatenschapsplanning: wat kunt u allemaal doen om de overgang van uw vermogen naar een volgende generatie nog tijdens uw leven zo veel mogelijk volgens uw eigen wensen te laten verlopen?

In de hoofdstukken 2 en 3 beschrijven we het wettelijk erfrecht en het testamentair erfrecht. Het wettelijk erfrecht is van toepassing op uw erfenis als u bij leven niets heeft geregeld. Heeft u speciale wensen voor de overgang van uw vermogen en vindt u de regeling in het wettelijk erfrecht niet voldoende, dan zult u een testament moeten maken. Het grote voordeel van een testament is dat u hierin al uw persoonlijke wensen ten aanzien van de vererving van uw vermogen kenbaar kunt maken. Een testament maakt er maatwerk van. Voor dat maatwerk moet u wel weten welke mogelijkheden een testament allemaal biedt. Daarom beschrijven we in hoofdstuk 3 een aantal veelvoorkomende testamenten en bepalingen in testamenten (de zogenoemde clausules).

Hoofdstuk 4 gaat kort in op euthanasie en uitgebreider op de verschillende vormen van uitvaartverzekeringen en de fiscale gevolgen daarvan.

Tussen hoofdstuk 4 en 5 loopt een virtuele scheidslijn door het boek: de eerste vier hoofdstukken gaan over zaken die u kunt regelen in verband met uw eigen overlijden. Vanaf hoofdstuk 5 krijgt u informatie voor het geval u te maken krijgt met het overlijden van een naaste: wat moet en kunt u dan allemaal regelen?

De meest spoedeisende zaken, zoals het doen van aangifte van het overlijden bij de burgerlijke stand, beschrijven we in hoofdstuk 5. In dit hoofdstuk kunt u ook lezen over het eerste contact met de uitvaartverzorger.

Hoofdstuk 6 beschrijft de invulling van de uitvaart. Alle onderdelen van een uitvaart worden in chronologische volgorde beschreven, van de afspraken met de uitvaartverzorger tot de samenkomst na de uitvaart. U kunt de uitvaart op veel manieren een persoonlijk tintje geven; ook hierover gaat dit hoofdstuk. Tot slot leest u hier wat u moet doen als u klachten heeft over de uitvaartverzorger of de uitvaartverzekering.

In hoofdstuk 7 staat beschreven waar u aan moet denken bij de administratieve afhandeling van de nalatenschap van de overledene: welke instanties moet u inlichten, hoe regelt u het nabestaandenpensioen voor de achterblijvende partner van de overledene, op welke manier kunt u bij het saldo van de bankrekeningen enzovoort.

Het laatste hoofdstuk (hoofdstuk 8) behandelt de fiscale afwikkeling van de nalatenschap. Wie is erfgenaam, wat zijn de erfdelen van de verschillende erfgenamen en welke rol speelt de fiscus daarbij? We gaan hierbij globaal in op de werking van de erfbelasting; op welke vrijstellingen kunt u een beroep doen? De complexe gevolgen van de verdeling van de nalatenschap voor de inkomstenbelasting passen niet in het kader van dit boek en laten we buiten beschouwing. Met vragen hierover kunt u terecht op de site van de Belastingdienst en bij de Belastingtelefoon (zie Adressen).

Aan het eind van het boek vindt u als bijlagen een voorbeeld van een codicil en van een persoonlijk memorandum. Een adressenlijst van de instanties die in dit boek aan de orde zijn gekomen en een register ronden de informatie af.

Dit boek gaat over een moeilijk onderwerp, maar zal u daarbij van grote waarde zijn.

1 Nalatenschaapsplanning

In dit eerste hoofdstuk gaan we beknopt op nalatenschaapsplanning in. Wat houdt het in en wat kun je ermee bereiken?

U bent in de bloei van uw leven. Of misschien bent u al over de helft. Wanneer het zal gebeuren, weet u niet. Maar zeker is het wel: eens zult u overlijden. Niet iets om bij stil te staan, of misschien juist wel?

U kunt denken: mijn nabestaanden zoeken het maar uit na mijn overlijden. Of u kunt bepaalde plannen met uw vermogen na uw overlijden hebben en ervoor willen zorgen dat die werkelijkheid worden. Dat kan via nalatenschaapsplanning.

Nalatenschaapsplanning, het regelen van de overgang van uw vermogen naar uw nabestaanden op de manier zoals ú dat wilt, is het sluitstuk van elke financiële planning. Daarbij kunt u verschillende doelen voor ogen hebben:

- zorgen dat uw partner financieel verzorgd achterblijft;
- zorgen dat uw vermogen bij uw kinderen terechtkomt;
- zorgen dat uw bezittingen zó worden verdeeld als u zelf wenst; of
- belastingbesparing.

1.1 Zorgen dat uw partner financieel verzorgd achterblijft

U kunt hiervoor vertrouwen op de wet, althans als u getrouwd bent (huwelijk, geregistreerd partnerschap). In de wet is namelijk geregeld dat uw achterblijvende partner na uw overlijden de gehele nalatenschaap krijgt. Heeft u kinderen achtergelaten, dan is de wettelijke verdeling van toepassing. Ook in dat geval gaat de gehele nalatenschaap naar uw partner, maar daartegenover staat een schuld aan de kinderen, de zogenoemde overbedelingsschuld. De kinderen hebben pas recht op hun erfdelen als de langstlevende ouder is overleden. De langstlevende ouder kan normaal blijven beschikken over het gezamenlijke vermogen, zonder dat de kinderen hier iets tegen kunnen doen. Dit wettelijk erfrecht bespreken we in hoofdstuk 2. Als u niet getrouwd bent of als u een andere regeling voor uw achterblijvende partner of kinderen wenst, kunt u dit het beste regelen in een testament. Hierover leest u uitgebreid in hoofdstuk 3.

1.2 Zorgen dat uw vermogen bij uw kinderen terechtkomt

In hoofdstuk 3 staan enkele testamentaire mogelijkheden beschreven. U kunt ook tijdens leven al een deel van uw vermogen overhevelen naar de volgende generatie. In par. 1.4c en 1.4e gaan we in op de verschillende mogelijkheden daartoe.

1.3 Zorgen dat uw bezittingen zó worden verdeeld als u zelf wenst

Ook hiervoor is een testament het geschiktst. Zie hoofdstuk 3.

1.4 Belastingbesparing

Er bestaan testamenten waarbij u kunt regelen dat uw vermogen op de meest fiscaalvriendelijke wijze vererft. Zie hiervoor hoofdstuk 3. Maar belastingbesparing wordt ook – en eigenlijk nog meer – bereikt door schenkingen tijdens uw leven.

1.4a Schenken (en belasting besparen) tijdens leven

Door periodiek, bijvoorbeeld jaarlijks, te schenken aan uw naasten of goede doelen, kunt u alvast een voorschot nemen op uw erfenis. U kunt door de spreiding in jaren steeds een zodanig bedrag schenken dat de begiftigde (degene aan wie u schenkt) bij uw overlijden geen of zeer weinig erfbelasting is verschuldigd. Door tijdens uw leven al vermogen over te hevelen, zorgt u ervoor dat er straks bij uw overlijden minder in uw nalatenschap blijft. Schenkingen aan goede doelen zijn altijd belastingvrij. Erfenissen aan goede doelen zijn ook belastingvrij, zodat bij een schenking terwijl u nog leeft niet zozeer de belastingbesparing een doel zal zijn, maar meer het genoegen te zien waar uw geld naar toe gaat en wat ermee wordt gedaan.

In de meeste gevallen wordt schenken tijdens leven gedaan aan de eigen kinderen; hiervoor bestaan ook de meeste vrijstellingen in de schenkbelasting.

1.4b Vrijstelling voor de schenkbelasting

De belangrijkste vrijstellingen voor de schenkbelasting zijn (bedragen 2011):

- Als ouders aan kinderen schenken, hebben de kinderen een vrijstelling van €5030. Deze vrijstelling geldt per kalenderjaar. Als in een kalenderjaar meer schenkingen worden gedaan, worden alle schenkingen bij elkaar opgeteld. Als meer wordt geschonken dan de vrijstelling, is slechts het meerdere belast: 10% als het restant onder de €118.708 blijft en 20% daarboven.
- Kinderen kunnen tussen hun 18^e en 35^e jaar een beroep doen op een eenmalig verhoogde vrijstelling, bij een schenking van hun ouders. Deze eenmalig verhoogde vrijstelling bedraagt €24.144. Als meer wordt geschonken dan de vrijstelling, is slechts het meerdere belast: 10% als het restant onder de €118.708 blijft en 20% daarboven.
- Kinderen kunnen tussen hun 18^e en 35^e jaar een beroep doen op een eenmalig verhoogde vrijstelling, bij een schenking van hun ouders, van €50.300. Dit bedrag moet worden aangewend voor de aankoop van een huis of voor het volgen van een studie. Het bedrag kan niet worden gebruikt voor het aflossen van een schuld ten behoeve van de eigen woning, zoals een hypotheek, of voor het aflossen van een studieschuld.

Deze en de hiervoor genoemde vrijstelling kunnen niet bij elkaar worden opgeteld: er kan dus slechts op één van beide een beroep worden gedaan. Als meer wordt geschonken dan de vrijstelling, is slechts het meerdere belast: 10% als het restant onder de €118.708 blijft en 20% daarboven.

- Alle overige schenkingen (dus ook aan de partner en kleinkinderen) genieten een vrijstelling van €2012 per kalenderjaar. Als meer wordt geschonken dan de vrijstelling, is slechts het meerdere belast. Bij de partner is dat 10% als het restant onder de €118.708 blijft en 20% daarboven; bij kleinkinderen 18% als het restant onder de €118.708 blijft en 36% daarboven; bij anderen 30% als het restant onder de €118.708 blijft en 40% daarboven.
- Schenkingen aan algemeen nut beogende instellingen (ANBI's, zoals kerken, goede doelen) en aan sociaal belang behartigende instellingen (SBBI's, zoals sportorganisaties) zijn volledig vrijgesteld van de heffing van schenkbelasting.

1.4c Schenkingen aan uw kinderen

Er zijn diverse manieren om jaarlijks alvast een deel van uw vermogen aan uw kinderen over te hevelen. Hieronder volgen de vier meestgebruikte.

- U kunt jaarlijks het maximaal vrijgestelde bedrag van €5030 (cijfers 2011) aan uw kinderen schenken, bijvoorbeeld van hand tot hand of via een bankoverschrijving of door het kwijtschelden van een schuld.

Dit vrijgestelde bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd. Zolang u met uw schenkingen beneden de vrijgestelde bedragen blijft, hoeft u geen aangiftebiljet in te vullen.

- Als uw kinderen in de leeftijd tussen 18 en 35 zijn, kunt u hen eenmalig een hoger bedrag schenken met een beroep op de eenmalig verhoogde vrijstelling van €24.144 in 2011. Ook dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd. Als u van deze vrijstelling gebruikmaakt, moet u een aangiftebiljet aanvragen en invullen.
- U kunt uw kinderen in de leeftijd tussen 18 en 35 jaar eenmalig een bedrag van €50.300 schenken (in plaats van de hierboven genoemde eenmalige verhoogde vrijstelling). Dit bedrag moeten zij aanwenden voor de aankoop van een eigen woning of voor het betalen van een dure studie. Ook voor deze vrijstelling geldt dat u een aangiftebiljet moet aanvragen en invullen.
- Als u minder tijd (van leven) heeft om jaarlijks relatief lage bedragen aan uw kinderen te schenken, kunt u overwegen uw kinderen het maximale bedrag van de eerste tariefschijf te schenken. Over dit bedrag zijn uw kinderen slechts 10% schenkbelasting verschuldigd. Omdat uw kinderen ook recht hebben op een jaarlijkse vrijstelling van €5030 (cijfers 2011), kunt u jaarlijks het maximum van de eerste tariefgroep (= €118.708) + €5030 schenken. Maar gezien de hoogte van dit bedrag zal dit voor veel mensen geen reële optie zijn, zeker niet om jaarlijks te doen.

1.4d Schenkingen aan een goed doel

Heeft u geen kinderen en/of wilt u uw vermogen aan bijvoorbeeld een goed doel nalaten, dan kunt u jaarlijkse schenkingen aan die instelling doen.

Maar u kunt ook kiezen voor een lijfrente aan die instelling. Als u kiest voor een bij notariële akte vastgelegde lijfrente aan een erkend goed doel (met een looptijd van minimaal vijf jaar), kunt u de geschonken bedragen bovendien volledig in aftrek brengen op uw inkomen voor de inkomstenbelasting.

Schenkingen aan ANBI's zijn, als deze boven een bepaald drempelbedrag uit komen, eveneens aftrekbaar voor de inkomstenbelasting. Schenkingen aan SBBI's kunt u niet in aftrek brengen op uw inkomen voor de inkomstenbelasting.

Tip

Heeft u kinderen tussen de 18 en 35 jaar? Dan is het goed te weten dat een schenking aan hen binnen 180 dagen vóór uw overlijden belastingvrij is (mits u binnen de grote eenmalige vrijstelling blijft en het kind aangifte doet bij de Belastingdienst). Dit is een uitzondering op de regel dat schenkingen binnen deze termijn geacht worden volgens erfrecht te zijn verkregen, dus als een soort legaat.

1.4e Combinatie

De combinatie van schenkingen en een erfenis geven u de mogelijkheid uw vermogen tegen zo laag mogelijke belastingheffing naar uw erfgenamen over te hevelen. Door tijdens uw leven alvast een voorschot op de erfenis te hebben gegeven via de schenkingen, heeft u uw vermogen op het moment van uw overlijden verkleind. Er blijft dus minder over waarover uw erfgenamen erfbelasting moeten betalen.

Let op. U moet dan wel echt schenken. Met schenken op papier zonder daadwerkelijk betaling van het geschonken bedrag en zonder daadwerkelijke betaling van minimaal 6% rente per jaar bespaart u dus geen erfbelasting.

Voorbeeld combinatie schenkingen en nalatenschap

Floris (53) heeft één dochter, Sophie. De vrouw van Floris is enige jaren geleden overleden. Floris is niet onbemiddeld. Hij is van mening dat van zijn vermogen zoveel mogelijk naar zijn dochter moet gaan en zo weinig mogelijk naar de fiscus. Het vermogen van Floris bedraagt nu €250.000. Hij schenkt ieder jaar zijn dochter het maximaal vrijgestelde bedrag, gemakshalve gaan we daarbij uit van het bedrag voor 2011, namelijk €5030. Laten we ervan uitgaan dat Floris overlijdt op zijn 80^e. Hij heeft dan 27 jaar aan Sophie €5030 kunnen schenken, in totaal €135.810. Op het moment van overlijden is zijn vermogen €114.190. Sophie, zijn enig erfgename, moet hierover aan erfbelasting betalen €11.419. Sophie heeft dus een vermogen van €250.000 in handen gekregen tegen een belastingbetaling van €9.507.

Stel dat Floris tijdens zijn leven niets had geschonken aan Sophie. Zij had dan over een te erven vermogen van €250.000 erfbelasting moeten betalen. Dit zou in 2011 €34.306 hebben bedragen. Door tijdens leven al te schenken aan de beoogde erfgename, heeft Floris zijn dochter €24.799 bespaard aan erfbelasting.

Een andere combinatie waardoor de erfgenamen mogelijk meer overhouden aan de erfenis, is de combinatie van huwelijkse voorwaarden en nalatenschap. Bij huwelijkse voorwaarden kan zijn bepaald dat iedere echtgenoot zijn eigen vermogen heeft en dat er geen gemeenschap van goederen is. Zijn de echtgenoten getrouwd onder huwelijkse voorwaarden, dan blijft dus het deel van het vermogen dat toebehoort aan de langstlevende partner, buiten de nalatenschap. Door nu in de huwelijkse voorwaarden een zogenoemd finaal verrekenbeding op te nemen, wordt bereikt dat het totale vermogen (dus ieders privévermogen) van de beide echtgenoten alsnog geacht wordt tot een gemeenschap van goederen te behoren. Bij het overlijden moeten eerst de bepalingen uit

de huwelijkse voorwaarden worden afgewikkeld. Pas daarna wordt berekend wat de omvang van de nalatenschap is. Dit kan zowel positief als negatief uitpakken: van beide mogelijkheden zullen we een voorbeeld geven. Het voert te ver in het kader van dit boek dieper in te gaan op de verschillende vormen van huwelijkse voorwaarden. Hiervoor verwijzen we u naar onze uitgave *Samenwonen of trouwen*.

Voorbeelden combinatie huwelijkse voorwaarden en nalatenschap

Kevin en Mandy zijn getrouwd onder huwelijkse voorwaarden: ieder heeft zijn eigen privévermogen, er is geen gemeenschappelijk vermogen. Het finaal verrekenbeding in hun huwelijkse voorwaarden bepaalt dat bij ontbinding van het huwelijk als gevolg van overlijden, alsnog wordt gehandeld alsof zij in gemeenschap van goederen gehuwd zouden zijn geweest. Het vermogen van Kevin bedraagt €1.854.500; hij komt uit een welgestelde familie. Mandy heeft een bescheidener vermogen: €75.000.

Kevin komt te overlijden. Eerst worden de huwelijkse voorwaarden afgehandeld: het totale gezamenlijke vermogen wordt bij elkaar opgeteld, dus $€1.854.500 + €75.000 = €1.929.500$. Hiervan wordt de helft geacht van Mandy te zijn, de andere helft vormt de nalatenschap, €964.750. Zij heeft een vrijstelling voor de erfbelasting van €603.360 en moet dus belasting betalen over $€964.750 - €603.600 = €361.150$. De

te betalen erfbelasting bedraagt €60.359. Stel dat Kevin en Mandy het verrekenbeding niet hadden opgenomen in hun huwelijkse voorwaarden. Mandy had dan €1.854.500 geërfd van Kevin. Hierover zou zij aan erfbelasting verschuldigd zijn: €359.030.

Mandy overlijdt voor Kevin. Hoe verloopt dan de erfbelastingheffing? Wederom worden eerst de huwelijkse voorwaarden afgehandeld: het gezamenlijke vermogen wordt bij elkaar opgeteld tot een totaal van €1.929.500. De helft hiervan vormt de nalatenschap, €964.750. Kevin heeft een vrijstelling voor de erfbelasting van €600.000 en moet dus belasting betalen over $€964.750 - €603.600 = €361.150$. De te betalen erfbelasting bedraagt €60.359.

Stel dat Mandy en Kevin het verrekenbeding niet hadden opgenomen in hun huwelijksvoorwaarden. Kevin had dan €75.000 geërfd van Mandy. Dit bedrag zou geheel onder de vrijstelling van €603.360 vallen, zodat Kevin dan geen erfbelasting verschuldigd zou zijn.